

Nr 10.

Av herr **Berg, Robert**, om åtgärder till förbättrande av bostäderna ombord å svenska fartyg.

Den förordning, som gäller angående bostäder ombord å svenska fartyg, är av den 20 maj 1927. I vissa fall gäller allt fortfarande förordningen av den 23 december 1915. Den senare förordningen gäller emellertid endast för fartyg, som före den 1 juni 1927 inrättats efter den gamla förordningens bestämmelser.

Det kan synas som om bestämmelserna rörande bostäderna i de svenska fartygen icke skulle vara föråldrade, då endast omkring 12 år förflutit, sedan förordningen trädde i kraft. Om man emellertid tänker på att bostäderna i många av den svenska handelsflottans fartyg inrättats efter den äldre förordningen, blir det klart att mycket brister, när det gäller besättningens trevnad.

Den kungl. förordningen angående bostäder för ombord anställda måste betraktas innehålla minimibestämmelser rörande bostäderna dels vad gäller rymd och dels vad gäller bekvämligheten. I många fall förefaller det som om man vid uppgörande av ritningar till de fartyg, som blivit byggda efter år 1927, följt minimibestämmelserna men knappast något däröver. Tydligt är att dessa minimibestämmelser tillkommit icke för att man skulle iordningställa minsta möjliga bostäder utan fast mera för att det skulle bli möjligt att i olika typer av fartyg kunna anordna bostäder utan att därför alltför mycket inkräkta på fartygens övriga nyttiga utrymmen. Detta visar sig också vara förhållandet i en stor del fartyg, där man byggt om de gamla skansarna till 2-manshytter. I ett stort antal hytter är durkytan så liten att två man icke kunna stå bredvid varandra inne i hytten. I sådan bostad kan icke beredas någon trevnad för dem som bo där. Kommer då därtill att måltiderna skola intagas i dessa miniatyrhytter, blir det ännu mindre möjligheter till trevnad.

Enligt förordningen är den minsta durkyta som må finnas minst 1 kvm för varje person. Detta betyder, att i en manskapshytt för två personer skall finnas en durkyta av 2 kvm. Då i den fria durkytan kan inräknas utrymme, som upptages av koj (bredd 60, längd 183 cm), bord, bänk eller soffa, som ej når helt ned till durken, blir det ej så svårt att räkna ut vilken kvadratyta den verkligt fria durken representerar. I en del fall torde denna fria yta komma att understiga 1,5 kvm.

Under de senare åren har det visat sig vara ganska svårt att få sjöfolk till de äldre fartygen. Man vill icke inmönstra i fartyg, som blivit kända för dåliga bostäder. Givet är att detta förhållande gäller för de sämsta fartygen, men bostäderna i en stor del andra äro heller icke av den kvalitet att man kan säga, att de äro bra, långt mindre komfortabla.

Under senare år ha gjorts många försök att förbättra bostäderna ombord å de svenska fartygen. I många fall har det, särskilt vid byggande av nya fartyg, tagits större hänsyn till besättningens trevnad, men i en mängd fall har bostadsreformen strandat på att om- eller tillbyggnad skulle draga för stora kostnader. Givetvis är det också svårigheter att ordna trevliga bostäder i äldre fartyg, åtminstone i en hel del sådana. Däremot finns givetvis andra fartyg, där det skulle vara möjligt åstadkomma bättre bostäder, men kostnaden har fått utgöra hinder. Synbarligen synes en del fartygsägare ha kommit till det resultatet att de kostnader, som läggas ned på besättningens trevnad, är bortkastat kapital. Detta förefaller så mycket egenomligare som det numera erkännes av alla att ordentliga bostäder äro nödvändiga även för folkhälsan. Få yrken torde kunna visa på så många sjukdomsfall som sjömansyrket. Ifrågasättas kan, om icke de många gånger usla bostäderna kraftigt medverka härtill. Då man i allmänhet fått klart för sig betydelsen av goda bostäder för landets folk, kan det ifrågasättas, om icke tiden kunde vara inne för en reform på detta område också för sjöfolket.

I de mindre fartygen torde förhållandena vara ännu sämre än vad de äro på de större eller de som gå i utrikes fraktfart. Även här är en reform av nöden.

Tydligt torde vara, att en reformering av bostadsförordningen också bör omfatta en reform på ett par andra områden, som endast indirekt ha med själva bostadsfrågan att skaffa. Det ena av dessa skulle vara frågan om mönstringsmässor och det andra anordnandet av bad- och duschrut. Visserligen skall tvättrum finnas och finnes även i en del fartyg, men dessa rum äro i många fall ett hån mot benämningen. Mässor finnas också, men dessa äro i flera fall sådana att de icke göra skäl för ett sådant namn. I en del fartyg saknas mäss. Ifråga om bostäderna såväl som mäss-, dusch- och tvättrummen böra de, såvitt möjligt, förläggas i närheten av varandra, mässen dock om möjligt i närheten av fartygets kök. Om möjligt böra bostäderna förläggas till aktern i fartyget och endast i undantagsfall till fören. Om emellertid, vilket otvivelaktigt ofta är fallet, fullgoda bostäder icke kunna ordnas i aktern för hela besättningen, bör man kunna gå in för en sådan ordning, att halva antalet besättningsmän erhåller sina bostäder i fören på fartyget och den andra hälften av besättningen i fartygets akter. En sådan anordning bör kunna ge möjligheter att ordna rymliga bostäder för hela fartygets besättning. Visserligen blir det här också fråga om kostnader,

men dessa kunna icke få tillåtas stå hindrande i vägen, när det gäller frågan om hygieniska, trivsamma bostäder för fartygens besättningar.

I det föregående har talats om bostäderna och de anordningar, som höra samman härmed. I sammanhanget har också omnämnts besättningens trevnad och att denna är nödvändig även för en sjöman. Vidare har pekats på de sjukdomar, som sjömannen utsättes för och vilka sjukdomar måhända uppkommit till dels därför att bostäderna icke varit de bästa. Det borde med hänsyn härtill vara ett intresse både för statsmakterna och för redarna, att besättningarna på våra fartyg erhålla så goda bostäder som möjligt. Njugghet härvidlag kostar eller kan kosta stora pengar förutom det värde, som går till spillo genom slöseri med den mänskliga arbetskraften. För sjöfartens egen del är det också nödvändigt att å fartygen vidtagas sådana reformer, att det folk, som börjat sjömansyrket, också vill bli kvar i detsamma. Ett led i denna strävan synes vara att snarast åstadkomma förändringar till det bättre på hithörande områden.

I någon form borde staten intressera sig för dessa frågor. Sådant intresse bör icke inskränkas enbart till föreskrifter utan också taga form av ekonomiskt bidrag. Tänkas kan att statsbidrag i någon form skulle kunna utgå till de fartygsägare-rederier, som frivilligt vilja ordna lämpliga bostäder å sina fartyg. Härvid bör då utgå sådant bidrag även till rederier, som bygga om och förbättra bostäderna i äldre fartyg. Förordningen om bostäder i svenska fartyg bör även omarbetas så att densamma bättre motsvarar en modern tids krav på hygieniska bostäder, mässar och sanitetsutrymmen. De åtgärder här ifrågasättas vidtagna kunna givetvis icke verkställas med mindre en förutsättningslös och allsidig utredning om problemen företagits. Denna utredning bör då även omfatta beräkningar och förslag om hur statens medverkan skall kunna åstadkommas.

Med hänsyn till vad ovan anförts tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande bostäderna i svenska fartyg samt

att i denna utredning även innefattas frågan om statens ekonomiska medverkan till lösandet av ifrågavarande problem.

Stockholm den 17 januari 1940.

Rob. Berg.

